

Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
PRIIT PIKAMÄE
prednesené 9. septembra 2021¹

Vec C-179/20

**Fondul Proprietatea SA
proti
Guvernul României,
SC Complexul Energetic Hunedoara SA, v likvidácii,
Compania Națională de Transport al Energiei Electrice „Transelectrica“ SA,
SC Complexul Energetic Oltenia SA,
za účasti:
Ministerul Economiei, Energiei și Mediului de Afaceri**

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Curtea de Apel București [Odvolací súd Bukurešť, Rumunsko]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Spoločné pravidlá pre vnútorný trh s elektrickou energiou – Voľný prístup tretích strán do sústav – Povinnosti služby vo verejnom záujme – Bezpečnosť dodávky – Smernica 2009/72/ES – Garantovaný prístup do elektrických sústav – Smernica 2009/28/ES“

1. Môže členský štát poskytnúť garantovaný prístup do prenosových a distribučných sústav niektorým zariadeniam vyrábajúcim elektrickú energiu, ktoré využívajú neobnoviteľné zdroje energie?
2. Táto otázka, patriaca medzi otázky tvoriace predmet návrhu na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Curtea de Apel București (Odvolací súd Bukurešť, Rumunsko), bude na žiadosť Súdneho dvora predmetom týchto návrhov.
3. Súdny dvor bude mať vo svojom rozsudku najmä príležitosť rozhodnúť o rozsahu povinnosti členských štátov poskytnúť výrobným zariadeniam, ktoré využívajú obnoviteľné zdroje energie, garantovaný prístup do elektrických sústav, ako aj o vplyve poskytnutia garantovaného prístupu niektorým výrobným zariadeniam, ktoré využívajú neobnoviteľné zdroje energie, na prístup do sústav výrobných zariadení, ktoré tento garantovaný prístup nemajú.

¹ Jazyk prednesu: francúzština.

I. Právny rámec

A. Právo Únie

1. Smernica 2009/28/ES

4. Odôvodnenie 60 smernice 2009/28/ES² uvádza:

„Prednostný a garantovaný prístup elektriny z obnoviteľných zdrojov energie je dôležitý na integráciu obnoviteľných zdrojov energie do vnútorného trhu s elektrickou energiou v súlade s článkom 11 ods. 2 a ďalší rozvoj článku 11 ods. 3 smernice 2003/54/ES³. Požiadavky súvisiace so zachovaním spoľahlivosti a bezpečnosti sústavy a s riadením sústavy sa môžu líšiť v závislosti od charakteristík národnej sústavy a jej bezpečnej prevádzky. Prednostný prístup do sústavy zaručuje pripojeným výrobcom elektriny z obnoviteľných zdrojov energie, že budú môcť predávať a prenášať elektrinu z obnoviteľných zdrojov energie v súlade s pravidlami pripojenia vždy, keď bude daný zdroj k dispozícii. Ak sa elektrina z obnoviteľných zdrojov energie integruje na krátkodobý (spotový) trh, garantovaný prístup zabezpečí, že všetka predaná a podporovaná elektrina získa prístup do sústavy, čím sa umožní využitie maximálneho množstva elektriny z obnoviteľných zdrojov energie zo zariadení pripojených do sústavy. Pre členské štáty z tohto však nevyplýva žiadna povinnosť podporovať alebo zavádzať povinnosť nakupovať energiu z obnoviteľných zdrojov energie. V iných systémoch sa pre elektrinu z obnoviteľných zdrojov energie stanovuje pevná cena, zvyčajne v kombinácii s povinnosťou nákupu pre prevádzkovateľa systému. V tomto prípade je už prednostný prístup udelený.“

5. Článok 16 tejto smernice s názvom „Prístup do sústav a sietí a ich prevádzka“ v odseku 2 stanovuje:

„S výhradou požiadaviek súvisiacich so zachovaním spoľahlivosti a bezpečnosti sústavy a na základe transparentných a nediskriminačných kritérií vymedzených príslušnými vnútroštátnymi orgánmi:

...

- b) členské štáty tiež poskytnú buď prednostný prístup alebo garantovaný prístup elektriny vyrobenej z obnoviteľných zdrojov energie do sústavy;
- c) členské štáty zabezpečia, aby prevádzkovatelia prenosových sústav uprednostňovali pri využívaní zariadení vyrábajúcich elektrinu zariadenia, ktoré vyrábajú elektrinu z obnoviteľných zdrojov energie, ak to povoľuje bezpečná prevádzka národnej elektrizačnej sústavy, a na základe transparentných a nediskriminačných kritérií. ...“.

² Smernica Európskeho parlamentu a Rady z 23. apríla 2009 o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov energie a o zmene a doplnení a následnom zrušení smerníc 2001/77/ES a 2003/30/ES (Ú. v. EÚ L 140, 2009, s. 16).

³ Smernica Európskeho parlamentu a Rady z 26. júna 2003 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrickou energiou a o zrušení smernice 96/92/ES (Ú. v. EÚ L 176, 2003, s. 37; Mim. vyd. 12/002, s. 211).

2. Smernica 2009/72/ES

6. Článok 3 s názvom „Povinnosti služby vo verejnom záujme a ochrana spotrebiteľa“ v odsekoch 2 a 14 smernice 2009/72/CE⁴ stanovuje:

„2. So zreteľom na príslušné ustanovenia zmluvy, najmä na jej článok 86, členské štáty môžu podnikom fungujúcim v odvetví elektroenergetiky z hľadiska všeobecného hospodárskeho záujmu uložiť povinnosti služby vo verejnom záujme, ktoré sa môžu vzťahovať na bezpečnosť, vrátane bezpečnosti dodávky, pravidelnosti, kvality a ceny dodávok a ochrany životného prostredia, vrátane energetickej účinnosti, energie z obnoviteľných zdrojov a ochrany klímy. Tieto povinnosti musia byť jasne definované, transparentné, nediskriminačné, overiteľné a pre elektroenergetické podniky Spoločenstva zaručujú rovnosť prístupu k národným spotrebiteľom. Vo vzťahu k bezpečnosti dodávky, riadeniu energetickej účinnosti/riadeniu na strane dopytu a v záujme plnenia cieľov v oblasti životného prostredia a cieľa pre energiu z obnoviteľných zdrojov uvedených v tomto odseku môžu členské štáty zavádzať dlhodobé plánovanie, pričom vezmú do úvahy, že o prístup do sústavy sa možno budú usilovať tretie strany.

...

14. Členské štáty sa môžu rozhodnúť, že nebudú uplatňovať ustanovenia článkov 7, 8, 32 a/alebo článku 34 do tej miery, pokiaľ by ich uplatňovanie z právnych alebo skutkových dôvodov bránilo plneniu povinností uložených elektroenergetickým podnikom vo všeobecnom hospodárskom záujme a pokiaľ by nebol ovplyvnený rozvoj obchodu v takom rozsahu, že by to bolo v rozpore so záujmami Spoločenstva. Medzi záujmy Spoločenstva okrem iného patrí hospodárska súťaž vzhľadom na oprávnených odberateľov v súlade s touto smernicou a článkom 86 zmluvy.“

7. Článok 15 s názvom „Dispečing a vyrovnávanie“ smernice 2009/72 stanovuje:

„1. Bez toho, aby bola dotknutá dodávka elektriny na základe zmluvných záväzkov vrátane tých, ktoré vyplývajú zo špecifikácií výberového konania, je prevádzkovateľ prenosovej sústavy, pokiaľ vykonáva takúto činnosť, zodpovedný za dispečing výrobných zariadení vo svojej oblasti a za určovanie využitia spojovacích vedení s inými sústavami.

2. Dispečing výrobných zariadení a využitie spojovacích vedení sa určuje na základe kritérií, ktoré schvália národné regulačné orgány s príslušnou právomocou a ktoré musia byť objektívne, uverejnené a uplatňované nediskriminačným spôsobom, čím sa zabezpečí riadne fungovanie vnútorného trhu s elektrinou. Kritéria musia vziať do úvahy hospodársku prioritu elektriny z dostupných výrobných zariadení alebo prenosov spojovacími vedeniami a technické obmedzenia sústavy.

3. Členský štát požiada prevádzkovateľov sústavy, aby konali v súlade s článkom 16 smernice 2009/28/ES pri dispečingu výrobných zariadení využívajúcich obnoviteľné zdroje energie. Od prevádzkovateľa sústavy môže tiež požadovať, aby pri dispečingu výrobných zariadení uprednostnil kombinovanú výrobu tepla a elektriny.

4. Členský štát môže z dôvodu bezpečnosti dodávky nariadiť, aby bola daná prednosť výrobným zariadeniam používajúcim domáce primárne palivové energetické zdroje v rozsahu, ktorý

⁴ Smernica Európskeho parlamentu a Rady z 13. júla 2009 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrinou, ktorou sa zrušuje smernica 2003/54/ES (Ú. v. EÚ L 211, 2009, s. 55).

v akomkoľvek kalendárnom roku neprekračuje 15 % celkovej primárnej energie potrebnej na výrobu elektriny spotrebovanej v dotknutom členskom štáte.

...“

8. Článok 32 s názvom „Prístup tretích strán“ smernice 2009/72 stanovuje:

„1. Členské štáty zabezpečia zavedenie systému pre prístup tretích strán do prenosových a distribučných sústav na základe uverejnených taríf platných pre všetkých oprávnených odberateľov a uplatňovaných objektívne a bez diskriminácie medzi užívateľmi sústavy. Členské štáty zabezpečia, aby tieto tarify alebo metodiky ich výpočtu boli pred nadobudnutím účinnosti schválené v súlade s článkom 37, a aby tieto tarify a metodiky – ak sú schvaľované iba metodiky – boli pred nadobudnutím účinnosti uverejnené.

2. Prevádzkovateľ prenosovej alebo distribučnej sústavy môže odmietnuť prístup, ak chýba potrebná kapacita. Pre takéto odmietnutia sa musia uviesť náležité opodstatnené dôvody, najmä so zreteľom na článok 3 a založené na objektívnych a technicky a ekonomicky odôvodnených kritériách. ...“

B. Rumunské právo

9. Rumunsko prijalo na účely prebratia smernice 2009/72 niekoľko aktov, medzi ktoré patrí *Legea energiei electrice și a gazelor naturale nr. 123/2012* (zákon č. 123/2012 o elektrickej energii a zemnom plyne) z 10. júla 2012 (*Monitorul Oficial al României*, č. 485 zo 16. júla 2012) (ďalej len „zákon č. 123/2012“) a na základe tohto zákona *Hotărârea Guvernului nr. 138/2013 privind adoptarea unor măsuri pentru siguranța alimentării cu energie electrică* (rozhodnutie vlády č. 138/2013 o prijatí opatrení na zabezpečenie bezpečnosti dodávok elektrickej energie) z 3. apríla 2013 (*Monitorul Oficial al României*, č. 196 z 8. apríla 2013) (ďalej len „rozhodnutie č. 138/2013“).

10. Zákon č. 123/2012 v článku 5 ods. 3 s názvom „Energetický program“ najprv stanovoval:

„Na základe rozhodnutia vlády z dôvodu bezpečnosti dodávky elektriny možno poskytnúť garantovaný prístup do elektrických sústav pre elektrickú energiu vyrobenú v elektrárnach používajúcich palivá domácej výroby, avšak iba v súvislosti s ročným množstvom zodpovedajúcim primárnej energii, ktorá nepresahuje 15 % celkového množstva paliva potrebného na výrobu elektriny zodpovedajúcej hrubej konečnej spotrebe energie štátu.“

11. Rozhodnutie č. 138/2013 následne v článku 1 stanovilo:

„Poskytuje sa garantovaný prístup do elektrických sústav pre elektrinu vyrobenú v tepelnej elektrárni v Mintia, ktorú vlastní *Societatea Comercială Complexul Energetic Hunedoara SA*, čím sa zabezpečí jej nepretržité fungovanie s priemerným elektrickým výkonom minimálne 200 MW.“

12. V rovnakom zmysle článok 2 tohto rozhodnutia stanovoval:

„Poskytuje sa garantovaný prístup do elektrických sústav pre elektrinu vyrobenú spoločnosťou *Societatea Comercială Complexul Energetic Oltenia SA*, čím sa zabezpečí jej nepretržité fungovanie s priemerným elektrickým výkonom minimálne 500 MW.“

13. Článok 3 rozhodnutia č. 138/2013 stanovoval:

„Compania Națională de Transport al Energiei Electrice ‚Transelectrica‘ SA má ako prevádzkovateľ prenosovej sústavy povinnosť zabezpečiť prednostný dispečing elektriny vyrobenej v tepelných elektrárnach uvedených v článkoch 1 a 2 za podmienok stanovených právnou úpravou, ktorú prijal Autoritatea Națională de reglementare în domeniul Energiei [(ANRE), Národný regulačný úrad v oblasti energetiky, Rumunsko].“

14. Článok 4 rozhodnutia č. 138/2013 stanovoval:

„Na účely zachovania stupňa bezpečnosti vnútroštátnej elektrizačnej sústavy je Societatea Comercială Complexul Energetic Hunedoara SA povinná poskytovať podporné služby prevádzkovateľovi prenosovej sústavy s elektrickým výkonom minimálne 400 MW v súlade s právnymi predpismi, ktoré prijal [ANRE].“

15. V rovnakom zmysle článok 5 tohto rozhodnutia stanovoval:

„Na účely zachovania stupňa bezpečnosti vnútroštátnej elektrizačnej sústavy je Societatea Comercială Complexul Energetic Oltenia SA povinná poskytovať podporné služby prevádzkovateľovi prenosovej sústavy s elektrickým výkonom minimálne 600 MW v súlade s právnymi predpismi, ktoré prijal [ANRE].“

16. Rozhodnutie č. 138/2013 v článku 6 stanovilo, že „opatrenia stanovené týmto rozhodnutím sa uplatňujú od 15. apríla 2013 do 1. júla 2015“.

17. Rozhodnutím vlády č. 941/2014 bola lehota určená na uplatňovanie opatrení stanovených v článkoch 1, 3 a 4 rozhodnutia č. 138/2013 spoločnosti Complexul Energetic Hunedoara SA predĺžená až do 31. decembra 2017.

II. Skutkové okolnosti sporu, konanie vo veci samej a prejudiciálna otázka

18. SC Complexul Energetic Hunedoara a SC Complexul Energetic Oltenia sú dve spoločnosti vyrábajúce elektrickú energiu, ktoré využívajú neobnoviteľné zdroje energie. Rumunské právo, ktoré som práve uviedol, zavádza vo vzťahu k nim tri opatrenia, ktoré možno zhrnúť takto:

- prednostný dispečing zabezpečený spoločnosťou Transelectrica⁵ pre elektrinu vyrobenú tepelnou elektrárnou v Mintia, ktorú vlastní SC Complexul Energetic Hunedoara, a pre elektrinu vyrobenú spoločnosťou SC Complexul Energetic Oltenia (článok 3 rozhodnutia č. 138/2013)⁶;
- garantovaný prístup do prenosových a distribučných sústav pre elektrinu vyrobenú týmito tepelnými elektrárnami, ktorý im zabezpečí nepretržitú prevádzku s priemerným elektrickým výkonom minimálne 200 MW a 500 MW (článok 5 ods. 3 zákona č. 123/2012 a články 1 a 2 rozhodnutia č. 138/2013; ďalej len „predmetné opatrenie“);

⁵ Transelectrica je prevádzkovateľ elektrickej prenosovej sústavy v Rumunsku.

⁶ Zdá sa mi, že článok 3 rozhodnutia č. 138/2013 nestanovuje žiadne obmedzenie, pokiaľ ide o množstvo elektriny dodanej s prednostným dispečingom spoločnosťou Transelectrica, keďže obmedzenie 15 % stanovené v článku 5 ods. 3 zákona č. 123/2012 sa týka iba mechanizmu garantovaného prístupu. Je však možné, že množstvo elektriny, ktoré vyrobili výrobné zariadenia uvedené v článku 3 rozhodnutia č. 138/2013, ktoré využili prednostný dispečing, neprekročilo limit 15 % stanovený v článku 15 ods. 4 smernice 2009/72.

- povinnosť spoločností SC Complexul Energetic Hunedoara a SC Complexul Energetic Oltenia poskytnúť spoločnosti Transelectrica podporné služby s elektrickým výkonom minimálne 400 MW a 600 MW (články 4 a 5 rozhodnutia č. 138/2013).

19. Spoločnosť Fondul Proprietatea SA, akcionár spoločnosti vyrábajúcej elektrickú energiu z obnoviteľných zdrojov Hidroelectrica SA, sa považuje za poškodenú z dôvodu prijatia týchto opatrení Rumunskom, keďže podľa nej predstavujú štátnu pomoc v prospech spoločností SC Complexul Energetic Hunedoara a SC Complexul Energetic Oltenia, ktoré považuje za dve zo svojich konkurentiek.

20. Na účely ochrany svojich záujmov preto Fondul Proprietatea podala žalobu o neplatnosť proti rozhodnutiu č. 138/2013 na Curtea de Apel București (Odvolací súd Bukurešť). Tento súd rozsudkom z 10. marca 2015 zamietol jej žalobu.

21. Žalobkyňa preto podala kasačný opravný prostriedok na Înalta Curte de Casație și Justiție – Secția de Contencios Administrativ și Fiscal (Najvyšší kasačný súd – senát pre správne a daňové veci, Rumunsko). Tento súd rozsudkom z 22. mája 2018 čiastočne zrušil napadnutý rozsudok z dôvodu, že Curtea de Apel București (Odvolací súd Bukurešť) nepreskúmal všetky dôvody nezákonnosti vznesené žalobkyňou. Înalta Curte de Casație și Justiție (Najvyšší kasačný súd) na základe toho vrátil vec na Curtea de Apel București (Odvolací súd Bukurešť), aby preskúmal všetky uvedené dôvody.

22. V rámci preskúmania žaloby o neplatnosť vo veci, ktorá bola vrátená na opätovné prejednanie, Curtea de Apel București (Odvolací súd Bukurešť), na ktorý sa obrátila žalobkyňa v tomto zmysle, rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru nasledujúce prejudiciálne otázky:

„1. Článok 107 a článok 108 ods. 3 ZFEÚ: predstavuje prijatie právnej úpravy Rumunskom, ktorá stanovuje v prospech dvoch spoločností, ktorých väčšinovým vlastníkom je štát:

- a) poskytnutie prednostného dispečingu a povinnosť pre prevádzkovateľa prenosovej sústavy nadobudnúť od týchto spoločností podporné služby a
- b) poskytnutie garantovaného prístupu do elektrických sústav pre elektrickú energiu vyrobenú týmito dvoma spoločnosťami, čím sa zabezpečí nepretržitá prevádzka týchto spoločností,

štátnu pomoc v zmysle článku 107 ZFEÚ, predstavuje teda opatrenie financované štátom alebo zo štátnych prostriedkov, ktoré má selektívny charakter a môže ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi? V prípade kladnej odpovede, podlieha táto štátna pomoc oznamovacej povinnosti podľa článku 108 ods. 3 ZFEÚ?

2. Článok 15 ods. 4 smernice [2009/72]: Je poskytnutie práva na garantovaný prístup do elektrickej sústavy Rumunskom týmto dvom spoločnostiam, ktorých väčšinovým vlastníkom je štát, čím sa zaistí ich nepretržitá prevádzka, v súlade s ustanoveniami článku 15 ods. 4 [tejto smernice]?”

III. Konanie na Súdnom dvore

23. Tieto otázky boli predmetom písomných pripomienok zo strany spoločností Fondul Proprietatea a SC Complexul Energetic Oltenia a Európskej komisie.

24. Prednesy spoločnosti Fondul Proprietatea a Komisie boli vypočítané na pojednávaní, ktoré sa uskutočnilo 2. júna 2021.

IV. Analýza

25. Ako bolo vysvetlené vyššie, tieto návrhy sa budú v súlade so žiadosťou Súdneho dvora týkať iba druhej otázky.

A. Úvodné pripomienky k pojmom „prednostný dispečing“ a „garantovaný prístup“

26. Vzhľadom na neexistenciu definície pojmov „prednostný dispečing“ a „garantovaný prístup“ v ustanoveniach smerníc 2009/28 a 2009/72 považujem za potrebné vysvetliť ich.

1. O pojme „prednostný dispečing“

27. Ako stanovuje článok 15 ods. 1 smernice 2009/72, prevádzkovateľ prenosovej sústavy je zodpovedný za dispečing výrobných zariadení. V tejto súvislosti možno dispečing definovať, ako to urobil Súdny dvor v rozsudku ENEL, ako „operáci[u], ktorou prevádzkovateľ sústavy ‚volá‘ výrobné zariadenia, ktoré disponujú primeranou kapacitnou rezervou a nachádzajú sa v jeho oblasti v závislosti od požiadaviek dopytu s cieľom zabezpečiť v každom momente rovnováhu medzi ponukou a dopytom po elektrickej energii v sieti a zabezpečiť sústavné dodávanie elektrickej energie“⁷.

28. Podľa článku 15 ods. 2 smernice 2009/72 sa dispečing výrobných zariadení určuje na základe kritérií, ktoré musia byť objektívne, uverejnené a uplatňované nediskriminačným spôsobom a ktoré musia vziať predovšetkým do úvahy hospodársku prioritu elektriny. V tejto súvislosti sa uvedené kritérium definuje ako „klasifikácia zdrojov dodávky elektriny podľa hospodárskych kritérií“⁸. Konkrétne, výrobné zariadenia sú pri dispečingu nasadzované v zásade podľa najnižšej ponuky na predaj, pokračujúc k vyšším ponukám až do uspokojenia každého dopytu.⁹

29. Normotvorca však prispôbil dispečing, ktorý som práve vysvetlil, zavedením pojmu „prednostný dispečing“. Pri prednostnom dispečingu prevádzkovateľ prenosovej sústavy nasadzuje výrobné zariadenia na základe iných kritérií, ako je poradie hospodárskej priority. Po prijatí smernice 2009/72 totiž normotvorca definoval prednostný dispečing ako „so zreteľom na model decentralizovaného dispečingu[,] nasadzovanie elektrární na základe kritérií, ktoré sú odlišné od ekonomického poradia ponúk a so zreteľom na model centralizovaného dispečingu nasadzovanie elektrární na základe kritérií odlišných od ekonomického poradia a od obmedzení siete a ktoré uprednostňujú nasadzovanie určitých technológií výroby“¹⁰. V tomto prípade smernica 2009/72 stanovuje prednostný dispečing pre dve kategórie výrobných zariadení.

⁷ Rozsudok z 21. decembra 2011, ENEL (C-242/10, EU:C:2011:861, bod 11).

⁸ Článok 2 smernice 2009/72.

⁹ Pozri rozsudok z 21. decembra 2011, ENEL (C-242/10, EU:C:2011:861, bod 87).

¹⁰ Článok 2 bod 20 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/943 z 5. júna 2019 o vnútornom trhu s elektrinou (Ú. v. EÚ L 158, 2019, s. 54).

30. Členské štáty sú v prvom rade povinné zabezpečiť prednostný dispečing pre výrobné zariadenia, ktoré využívajú obnoviteľné zdroje energie pri uplatnení článku 16 ods. 2 písm. c) smernice 2009/28, na ktorý odkazuje článok 15 ods. 3 smernice 2009/72.¹¹ Tento prednostný dispečing, ktorý sa zakladá na dôvodoch ochrany životného prostredia,¹² má byť mechanizmom podpory týchto zariadení.¹³

31. Po druhé členské štáty môžu zabezpečiť prednostný dispečing výrobným zariadeniam, ktoré používajú domáce primárne palivové energetické zdroje podľa článku 15 ods. 4 smernice 2009/72¹⁴. Tento prednostný dispečing, ktorý sa zakladá na dôvodoch bezpečnosti dodávok, je však obmedzený v rozsahu, ktorý „v kalendárnom roku neprekračuje 15 % celkovej primárnej energie potrebnej na výrobu elektriny spotrebovanej v dotknutom členskom štáte“.

2. O pojme „garantovaný prístup“

32. Článok 16 ods. 2 písm. b) smernice 2009/28 s názvom „Prístup do sústav a sietí a ich prevádzka“ ukladá členským štátom povinnosť poskytnúť „buď prednostný prístup alebo garantovaný prístup elektriny vyrobenej z obnoviteľných zdrojov energie do sústavy“¹⁵.

33. Toto ustanovenie však nedefinuje pojem „garantovaný prístup“ a neobsahuje žiaden výslovný odkaz na právo členských štátov na účely určenia jeho zmyslu a dosahu. Z tohto dôvodu tento pojem vyžaduje v zmysle ustálenej judikatúry Súdneho dvora samostatný a jednotný výklad, ktorý musí zohľadňovať nielen znenie tohto ustanovenia, ale aj jeho kontext a cieľ sledovaný príslušnou právnou úpravou.¹⁶

34. V tejto súvislosti odôvodnenie 60 smernice 2009/28 vysvetľuje funkciu garantovaného prístupu, následky, ku ktorým vedie jeho zabezpečenie, a sledovaný cieľ. Podľa tohto odôvodnenia má garantovaný prístup za úlohu zabezpečiť, že „všetka predaná a podporovaná elektrina získa prístup do sústavy“. Pokiaľ ide o jeho funkciu, zabezpečenie garantovaného prístupu má nevyhnutne za následok „využitie maximálneho množstva elektriny z obnoviteľných zdrojov energie zo zariadení pripojených do sústavy“. Napokon cieľ sledovaný normotvorcom Únie pozostával v „integrácii obnoviteľných zdrojov energie do vnútorného trhu s elektrickou energiou“ a rozšírení prednostného dispečingu poskytnutého výrobným zariadeniam, ktoré využívajú obnoviteľné zdroje energie.

35. Nakoniec nedostatok materiálov umožňujúcich pochopiť pojem „garantovaný prístup“ nepochybne nepomáha jeho porozumeniu. Bez toho, aby bolo pre preskúmanie prejudiciálnej otázky potrebné ďalej definovať tento pojem, sa však domnievam, že garantovaný prístup, tak ako

¹¹ Prednostný dispečing v prospech výrobných zariadení, ktoré využívajú obnoviteľné zdroje energie, bol už stanovený smernicami, ktoré predchádzali smernici 2009/72 [článok 8 ods. 3 smernice Európskeho parlamentu a Rady 96/92/ES z 19. decembra 1996 o spoločnej právnej úprave vnútorného trhu s elektrickou energiou (Ú. v. ES L 27, 1997, s. 20; Mim. vyd. 12/002, s. 3), teraz článok 11 ods. 3 smernice 2003/54]. Okrem toho tento dispečing je prospešný pre výrobné zariadenia, ktoré vyrábajú súčasne teplo a elektrickú energiu (článok 15 ods. 3 smernice 2009/72).

¹² Pozri odôvodnenie 28 smernice 96/92.

¹³ Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu: Vytvorenie vnútorného trhu elektrickej energie [KOM (2001) 125, konečné znenie, s. 25]

¹⁴ Prednostný dispečing v prospech výrobných zariadení používajúcich domáce primárne palivové energetické zdroje bol už stanovený v smerniciach predchádzajúcich smernici 2009/72 (článok 8 ods. 4 smernice 96/92, teraz článok 11 ods. 4 smernice 2003/54).

¹⁵ Smernica 2009/28 nahradila smernicu 2001/77/ES Európskeho parlamentu a Rady z 27. januára 2001 o podpore elektrickej energie vyrábanej z obnoviteľných zdrojov energie na vnútornom trhu s elektrickou energiou (Ú. v. ES L 283, 2001, s. 33; Mim. vyd. 12/002, s. 121). Článok 7 ods. 1 smernice 2001/77 s názvom „Pripojenie do siete“ dával členským štátom možnosť poskytnúť prednostný prístup do siete elektrickej energie vyrábanej z obnoviteľných zdrojov.

¹⁶ Rozsudok zo 16. júla 2015, Abcur (C-544/13 a C-545/13, EU:C:2015:481, bod 45 a citovaná judikatúra).

je vysvetlený v odôvodnení 60 smernice 2009/28 je mechanizmom, ktorý zabezpečuje výrobným zariadeniam využívajúcim obnoviteľné zdroje energie prístup do sústav na účely prenosu predanej elektriny.

B. Preformulovanie druhej prejudiciálnej otázky

36. Je nesporné, že Rumunsko prijatím článku 5 ods. 3 zákona č. 123/2012 a článkov 1 a 2 rozhodnutia č. 138/2013 poskytlo garantovaný prístup do sústav výrobným zariadeniam, ktoré využívajú neobnoviteľné zdroje energie.

37. Znenie článku 5 ods. 3 zákona č. 123/2012 však môže viesť k istému *quiproquo* medzi garantovaným prístupom a prednostným dispečingom, keďže toto ustanovenie podmieňuje poskytnutie garantovaného prístupu dodržiavaním podmienok vzťahujúcich sa na prednostný dispečing, tak ako je uvedený v článku 15 ods. 4 smernice 2009/72. Podľa znenia článku 5 ods. 3 zákona č. 123/2012 totiž garantovaný prístup do elektrických sústav môže byť poskytnutý len „pre elektrickú energiu vyrobenú v elektrárnach používajúcich palivá domácej výroby, avšak iba v súvislosti s ročným množstvom zodpovedajúcim primárnej energie, ktorá nepresahuje 15 % celkového množstva paliva potrebného na výrobu elektriny zodpovedajúcej hrubej konečnej spotrebe energie štátu“¹⁷.

38. Okrem toho rumunská vláda tvrdila pred Curtea de Apel București (Odvolací súd Bukurešť), že cieľom článku 5 ods. 3 zákona č. 123/2012 bolo prebrať prednostný dispečing, tak ako je stanovený v článku 15 ods. 4 smernice 2009/72. Myslím, že táto okolnosť viedla vnútroštátny súd k odkazu na článok 15 ods. 4 tejto smernice pri formulácii svojej druhej otázky týkajúcej sa zlučiteľnosti garantovaného prístupu, tak ako je stanovený v článku 5 ods. 3 zákona č. 123/2012, s právom Únie.

39. Na účely odpovede na otázku týkajúcu sa v podstate možnosti členského štátu poskytnúť garantovaný prístup do elektrických sústav niektorým zariadeniam vyrábajúcim elektrinu, ktoré využívajú neobnoviteľné zdroje energie, však nepovažujem článok 15 ods. 4 smernice 2009/72 za ústredný. Toto ustanovenie smernice sa totiž vzťahuje len na prednostný dispečing niektorých výrobných zariadení za určitých podmienok, používajúcich domáce primárne palivové energetické zdroje.

40. Na druhej strane uvádzam, že článok 16 ods. 2 písm. b) smernice 2009/28 je jediným ustanovením, ktoré upravuje garantovaný prístup. Ako však uviedol vnútroštátny súd, povinnosť členských štátov poskytnúť garantovaný prístup do sústav sa týka iba elektriny vyrobenej z obnoviteľných zdrojov (ďalej len „zelená elektrina“). Považujem preto za potrebné určiť, či tento článok vyhradzuje daný prístup len zelenej elektrine.

41. Okrem toho sa mi zdá, že garantovaný prístup do sústav, tak ako je stanovený v článku 16 ods. 2 písm. b) smernice 2009/28, prispôsobuje čiastočne a len pre zelenú elektrinu pravidlá prístupu tretích strán do elektrických sústav, ktoré sú uvedené v článku 32 smernice 2009/72.

42. Článok 32 smernice 2009/72 a konkrétnejšie jeho odsek 1 totiž zavádza zásadu voľného prístupu tretích strán do sústav, zásadu, ktorá má za dôsledok zákaz uložený členským štátom stanoviť pravidlá prístupu do sústav, ktoré by boli diskriminačné medzi užívateľmi. Garantovaný prístup má však vzhľadom na to, že je mechanizmom zabezpečujúcim výrobným zariadeniam,

¹⁷ Rozhodnutie č. 138/2013 pritom jasne rozlišuje medzi garantovaným prístupom (články 1 a 2) a prednostným dispečingom (článok 3).

ktorým bol poskytnutý, prístup do sústav na účely prenosu predanej elektriny, určitý vplyv na prístup do tých istých sústav výrobných zariadení, ktoré z neho nemajú prospech. Z dôvodu tohto vplyvu považujem za potrebné preskúmať garantovaný prístup, tak ako je stanovený rumunským právom, s ohľadom na článok 32 ods. 1 smernice 2009/72.

43. V nadväznosti na toto preskúmanie považujem tiež za potrebné overiť, či článok 3 ods. 2 a 14 smernice 2009/72 bráni garantovanému prístupu, tak ako je stanovený rumunským právom. Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu totiž vyplýva, že poskytnutie garantovaného prístupu bolo pred vnútroštátnym súdom odôvodnené potrebou zabezpečiť bezpečnosť dodávok elektriny. Toto odôvodnenie, pokiaľ bolo uvádzané pred Súdny dvorom, Súdny dvor vždy skúmal z hľadiska článku 3 ods. 2 a 14 smernice 2009/72, ktorý umožňuje členským štátom obmedziť za istých podmienok voľný prístup tretích strán do sústav, uvedený v článku 32 ods. 1 tejto smernice, pokiaľ uplatňovanie tohto ustanovenia môže brániť plneniu povinností uložených elektroenergetickým podnikom vo všeobecnom záujme.

44. Za týchto podmienok s cieľom poskytnúť vnútroštátnemu súdu odpoveď užitočnú pre rozhodnutie vo veci samej považujem za potrebné preformulovať druhú otázku, tak ako bola predložená Súdnemu dvoru.¹⁸

45. Navrhujem teda preformulovať druhú otázku takto:

„Majú sa ustanovenia článku 16 ods. 2 písm. b) smernice 2009/28, ako aj článku 3 ods. 2 a 14, a článku 32 ods. 1 smernice 2009/72 vykladať v tom zmysle, že bránia takej vnútroštátnej právnej úprave, o akú ide vo veci samej, ktorá poskytuje garantovaný prístup do prenosových a distribučných sústav niektorým zariadeniam vyrábajúcim elektrinu, ktoré využívajú neobnoviteľné zdroje energie, na účely zaručenia bezpečnosti dodávok elektrickej energie?“

C. Preskúmanie preformulovanej prejudiciálnej otázky

46. Ako bolo vysvetlené vyššie, najprv skúsím určiť, či článok 16 ods. 2 písm. b) smernice 2009/28 vyhradzuje garantovaný prístup do sústav len zelenej elektrine. Neskôr preskúmam obmedzenie, ku ktorému vedie garantovaný prístup, tak ako je stanovený v rumunskom práve, vo vzťahu k zásade voľného prístupu tretích strán do sústav stanovenej v článku 32 ods. 1 smernice 2009/72, ako aj jeho prípadné odôvodnenie s ohľadom na článok 3 ods. 2 a 14 tejto smernice.

1. O zlučiteľnosti garantovaného prístupu do sústav pre elektrinu vyrobenú z neobnoviteľných zdrojov s garantovaným prístupom zavedeným smernicou 2009/28

47. Podľa článku 16 ods. 2 písm. b) smernice 2009/28 „členské štáty tiež poskytnú buď prednostný prístup alebo garantovaný prístup elektriny vyrobenej z obnoviteľných zdrojov energie do sústav“. Na účely určenia toho, či chcel normotvorca Únie zachovaním znenia tohto ustanovenia vyhradiť garantovaný prístup do sústav len zelenej elektrine, podám jeho doslovný a teleologický výklad.¹⁹ Domnievam sa, že táto analýza musí viesť za istých podmienok k zlučiteľnosti poskytnutia garantovaného prístupu niektorým výrobným zariadeniam, ktoré používajú neobnoviteľné zdroje energie, so smernicou 2009/28.

¹⁸ Pozri v tomto zmysle rozsudok zo 14. mája 2020, T-Systems Magyarország (C-263/19, EU:C:2020:373, bod 45 a citovaná judikatúra).

¹⁹ Rozsudok z 10. septembra 2014, Ben Alaya (C-491/13, EU:C:2014:2187, bod 22 a citovaná judikatúra).

a) O doslovnom výklade

48. Doslovný výklad článku 16 ods. 2 písm. b) smernice 2009/28 neumožňuje dospieť k záveru o zákaze stanovenom členským štátom poskytnúť garantovaný prístup do sústav niektorým výrobným zariadeniam, ktoré používajú neobnoviteľné zdroje energie.

49. Vo francúzskej jazykovej verzii totiž článok 16 ods. 2 písm. b) smernice 2009/28 stanovuje, že „les États membres prévoient, en outre, soit un accès prioritaire, soit un accès garanti au réseau pour l'électricité produite à partir de sources d'énergie renouvelables“. Anglická jazyková verzia tohto ustanovenia uvádza, že „Member States shall also provide for either priority access or guaranteed access to the grid-system of electricity produced from renewable energy sources“. Napokon estónska jazyková verzia tohto ustanovenia uvádza, že členské štáty „sätestavad ka taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia kas eelistatud või tagatud juurdepääsu võrgusüsteemile“.

50. Teda hoci je v každej z týchto jazykových verzií stanovená povinnosť, pozostáva v tom, aby členské štáty poskytli zelenej elektrine prednostný alebo garantovaný prístup do sústav bez toho, aby vyhradili takéto prístupy len tejto elektrine. Inak povedané, žiadna z týchto skúmaných verzií článku 16 ods. 2 písm. b) smernice 2009/28 mi neumožňuje dospieť k záveru, že normotvorca Únie zakázal členským štátom poskytnúť garantovaný prístup do sústav iným výrobným zariadeniam než tým, ktoré využívajú obnoviteľné zdroje energie.

b) O teleologickom výklade

51. Na účely teleologického výkladu predmetného ustanovenia musím uviesť, že prenosovým a distribučným sústavám je vlastná obmedzená distribučná kapacita. Tieto sústavy tak samozrejme nemôžu zabezpečiť prenos všetkej elektriny, ktorá bola alebo môže byť vyrobená výrobnými zariadeniami, ktoré sú k nim pripojené.²⁰

52. Pokiaľ ide o článok 16 ods. 2 písm. b) smernice 2009/28, z odôvodnenia 60 tejto smernice vyplýva, že garantovaný prístup do sústav má za cieľ predovšetkým integráciu obnoviteľných zdrojov energie do vnútorného trhu s elektrickou energiou využitím maximálneho množstva zelenej elektriny. Vyvodzujem teda, že prevádzkovatelia sústav priradujú výrobným zariadeniam, ktorým bol poskytnutý garantovaný prístup, distribučnú kapacitu zodpovedajúcu množstvu zelenej elektriny, ktorá môže byť použitá.

53. Z dôvodu obmedzenej kapacity vlastnej prenosovým a distribučným sústavám na jednej strane a z poskytnutia kapacity, ku ktorému vedie garantovaný prístup na druhej strane, sa domnievam, že poskytnutie garantovaného prístupu do sústav elektrine vyrobenej z neobnoviteľných zdrojov môže len za istých okolností brániť garantovanému prístupu poskytnutému zelenej elektrine.²¹

54. Zdá sa mi však, že tieto okolnosti nesmú viesť k výkladu, podľa ktorého článok 16 ods. 2 písm. b) smernice 2009/28 zakazuje vo všetkých prípadoch poskytnutie garantovaného prístupu do sústav niektorým výrobným zariadeniam, ktoré nepoužívajú obnoviteľné zdroje energie.

²⁰ Táto situácia je napokon upravená v článku 32 ods. 2 smernice 2009/72, ktorý stanovuje, že „prevádzkovateľ prenosovej alebo distribučnej sústavy môže odmietnuť prístup, ak chýba potrebná kapacita“.

²¹ Napríklad ak členský štát poskytne garantovaný prístup do svojich sústav všetkým výrobným zariadeniam, ktoré sú k nim pripojené, žiadne z týchto zariadení v skutočnosti nebude môcť využiť tento prístup. V takom prípade by teda členský štát, ktorý poskytol tento prístup, porušil svoje povinnosti, ktoré mu vyplývajú z článku 16 ods. 2 písm. b) smernice 2009/28.

55. Domnievať sa, že článok 16 ods. 2 písm. b) smernice 2009/28 zakazuje poskytnutie garantovaného prístupu do sústav výrobným zariadeniam, ktoré nepoužívajú obnoviteľné zdroje energie, nie je nevyhnutné pre dosiahnutie cieľa sledovaného týmto ustanovením, ktorým je integrácia obnoviteľných zdrojov energie do vnútorného trhu s elektrickou energiou využitím maximálneho množstva zelenej elektriny.

56. Okrem toho takýto výklad obsahuje určitý radikalizmus, ktorý sa mi nezdá zlučiteľný so širokou mierou voľnej úvahy, ktorou disponujú členské štáty v tejto oblasti. Súdny dvor sa totiž domnieva, že normotvorca Únie nechcel pri prijatí smernice 2009/28 úplne harmonizovať vnútroštátne systémy podpory výroby zelenej energie.²² Tento výklad je okrem toho koherentný so všeobecnejším konštatovaním Súdneho dvora, podľa ktorého „právna úprava Únie v oblasti životného prostredia nemá za cieľ úplnú harmonizáciu“²³. Na základe toho sa domnievam, že členské štáty si pri vykonaní uvedeného nástroja zachovávajú širokú mieru voľnej úvahy.²⁴

57. Z týchto všetkých dôvodov sa podobne ako Komisia domnievam, že poskytnutie garantovaného prístupu do sústav výrobným zariadeniam, ktoré používajú neobnoviteľné zdroje energie, zo strany členského štátu považujem za zlučiteľné s povinnosťou stanovenou v článku 16 ods. 2 písm. b) smernice 2009/28, pokiaľ je zaručený garantovaný prístup poskytnutý zelenej elektrine. Prislúcha vnútroštátnemu súdu aby overil, že zelená elektrina mala skutočne garantovaný prístup do sústav, tak ako je stanovený v článku 16 ods. 2 písm. b) tejto smernice.²⁵

2. O zlučiteľnosti garantovaného prístupu do sústav niektorým výrobným zariadeniam s pravidlami prístupu stanovenými smernicou 2009/72

58. Pri preskúmaní zlučiteľnosti vnútroštátnych opatrení s pravidlami prístupu tretích strán do sústav stanovenými smernicami týkajúcimi sa spoločných pravidiel pre vnútorný trh s elektrinou²⁶ Súdny dvor vypracoval osobitný rámec analýzy vyplývajúci z prepojenia ustanovení upravujúcich tento prístup, rámec, ktorý vysvetlím a následne navrhnem sledovať ho.

59. Zásada voľného prístupu tretích strán do sústav uvedená v článku 32 ods. 1 smernice 2009/72 bola Súdny dvorom kvalifikovaná ako „zásadné opatrenie“ na účely dobudovania vnútorného trhu s elektrickou energiou.²⁷ Význam tejto zásady ho tak priviedol k názoru, že každé obmedzenie stanovené členským štátom je povolené len v prípadoch, keď smernica 2009/72 stanovuje výnimky alebo odchýlky.²⁸

60. Pokiaľ ide o tieto výnimky alebo odchýlky, Súdny dvor skúma článok 3 ods. 2 a 14 smernice 2009/72 v rozsahu, v akom umožňuje členským štátom obmedziť za určitých podmienok voľný prístup tretích strán do sústav stanovený v článku 32 ods. 1 tejto smernice, ak by uplatňovanie

²² Rozsudky z 1. júla 2014, Ålands Vindkraft (C-573/12, EU:C:2014:2037, bod 59), a zo 4. októbra 2018, L.E.G.O. (C-242/17, EU:C:2018:804, bod 53 a nasl.).

²³ Rozsudok z 21. júla 2011, Azienda Agro-Zootecnica Franchin a Eolica di Altamura (C-2/10, EU:C:2011:502, bod 48 a citovaná judikatúra).

²⁴ Rozsudok zo 4. októbra 2018, L.E.G.O. (C-242/17, EU:C:2018:804, bod 54).

²⁵ Zdá sa mi, že článok 16 ods. 2 písm. b) smernice 2009/28 bol prebratý do článku 70 písm. a) zákona č. 123/2012.

²⁶ Smernica 2009/72 nahradila smernicu 2003/54, ktorá nahradila smernicu 96/92.

²⁷ Rozsudky z 22. mája 2008, citiworks (C-439/06, EU:C:2008:298, bod 44); z 29. septembra 2016, Essent Belgium (C-492/14, EU:C:2016:732, bod 76), a zo 17. októbra 2019, Elektorazpredelenie Jug (C-31/18, EU:C:2019:868, bod 41).

²⁸ Rozsudok z 22. mája 2008, citiworks (C-439/06, EU:C:2008:298, bod 55).

tohto ustanovenia mohlo elektroenergetickým podnikom, ku ktorým patria výrobné zariadenia, brániť v plnení povinností služby vo verejnom záujme, ktoré sa môžu týkať bezpečnosti dodávok.²⁹

61. Paralelne s tým vzhľadom na to, že preskúmanie zlučiteľnosti vnútroštátnych opatrení s článkom 32 ods. 1 a s článkom 3 ods. 2 a 14 smernice 2009/72 vyžaduje pre každé z nich posúdenie proporcionality, Súdny dvor pristúpi k tomuto posúdeniu na konci preskúmania, aby sa vyhol zbytočnej obširnosti.³⁰

a) O článku 32 ods. 1 smernice 2009/72

62. Zásada voľného prístupu tretích strán do sústav bola formulovaná, hoci len v náznakoch, už pri prijatí smernice 96/92.³¹ Následne bola táto zásada systematicky preberaná a rozvinutá neskoršími smernicami o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrinou.³²

63. Článok 32 ods. 1 smernice 2009/72 predovšetkým stanovuje „zavedenie systému pre prístup tretích strán do prenosových a distribučných sústav... pre všetkých oprávnených odberateľov“. Súdny dvor zastáva v tejto súvislosti ustálené názor, že toto právo predstavuje „jedno z významných opatrení, ktoré musia členské štáty realizovať, ak má byť dobudovaný vnútorný trh s elektrickou energiou“³³.

64. Okrem toho táto zásada zakazuje členským štátom organizovať prístup tretím stranám do sústav diskriminačným spôsobom. Článok 32 ods. 1 smernice 2009/72 totiž stanovuje, že predmetný systém pre prístup musí byť „uplatňovan[ý] objektívne a bez diskriminácie medzi užívateľmi sústavy“³⁴. Súdny dvor pripodobnil zákaz diskriminovať tretie strany stanovený členským štátom s tým, ktorý je všeobecnejšie stanovený v článku 3 ods. 1 tejto smernice,³⁵ teda v ustanovení, podľa ktorého sa členské štáty zdržia každej diskriminácie elektroenergetických podnikov z hľadiska ich práv a povinností.

65. Vyvodil z toho, že tieto ustanovenia „sú konkrétnym vyjadrením všeobecnej zásady rovnosti“³⁶, zásady, ktorá vyžaduje, „aby sa s porovnateľnými situáciami nezaobchádzalo rozdielne a aby sa s rozdielnymi situáciami nezaobchádzalo rovnako, pokiaľ takéto zaobchádzanie nie je objektívne odôvodnené“³⁷.

66. V prejednávanej veci sa teda treba zaoberať otázkou existencie rozdielneho zaobchádzania.

²⁹ Rozsudok z 22. mája 2008, citiworks (C-439/06, EU:C:2008:298, bod 58).

³⁰ Rozsudok z 29. septembra 2016, Essent Belgium (C-492/14, EU:C:2016:732, body 86 a 94).

³¹ Pozri článok 16 smernice 96/92 a relevantnú judikatúru (rozsudok zo 7. júna 2005, VEMW a i., C-17/03, EU:C:2005:362, body 37 a 46).

³² Pozri článok 20 smernice 2003/54 a článok 6 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/944 z 5. júna 2019 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrinou a o zmene smernice 2012/27/EÚ (Ú. v. EÚ L 158, 2019, s. 125).

³³ Rozsudky z 22. mája 2008, citiworks (C-439/06, EU:C:2008:298, bod 44); z 29. septembra 2016, Essent Belgium (C-492/14, EU:C:2016:732, bod 76), a zo 17. októbra 2019, Elektrorazpredelenie Jug (C-31/18, EU:C:2019:868, bod 41).

³⁴ Na Hidroelectrica sa vzťahuje právo zákazu diskriminácie pri uplatnení článku 32 smernice 2009/72 (pozri v tejto súvislosti rozsudok z 29. septembra 2016, Essent Belgium, C-492/14, EU:C:2016:732, body 71 až 75).

³⁵ Rozsudok zo 7. júna 2005, VEMW a i. (C-17/03, EU:C:2005:362, bod 46). Hoci išlo o smernicu 96/92, jej článok 3 ods. 1 je v tomto bode rovnaký ako článok 3 ods. 1 smernice 2009/72.

³⁶ Rozsudky zo 7. júna 2005, VEMW a i. (C-17/03, EU:C:2005:362, bod 47), a z 29. septembra 2016, Essent Belgium (C-492/14, EU:C:2016:732, bod 79).

³⁷ Rozsudok z 28. novembra 2018, Solvay Chimica Italia a i. (C-262/17, C-263/17 a C-273/17, EU:C:2018:961, bod 66).

67. V prejednávanej veci bol prístup do sústav zaručený v rozsahu minimálne 700 MW podľa článku 5 ods. 3 zákona č. 123/2012 a článkov 1 a 2 rozhodnutia č. 138/2013 spoločnostiam SC Complexul Energetic Hunedoara a SC Complexul Energetic Oltenia. Toto samotné konštatovanie umožňuje dospieť k záveru o rozdielnom zaobchádzaní v neprospech výrobcov elektriny, ktorí mali prístup k predmetným sústavám a ktorí používali neobnoviteľné zdroje energie.

68. Na rozdiel od toho, čo tvrdí Komisia, nemyslím si, že je potrebné ďalej spresniť kategórie výrobných zariadení, ktoré sú dotknuté rozdielnym zaobchádzaním, ktoré som práve uviedol. Predovšetkým, aj keby sa predmetné opatrenie týkalo všetkých zariadení vyrábajúcich elektrinu, ktoré používajú domáce palivové zdroje, tiež by som konštatoval rozdielne zaobchádzanie, keďže horľavosť zdroja energie a jeho geografický pôvod nie sú rozlišovacími kritériami uznanými článkom 32 ods. 1 smernice 2009/72, keďže toto ustanovenie napokon neuznáva žiadne kritérium. Ďalej určenie existencie iných výrobných zariadení spôsobilých poskytnúť rovnaké služby ako tie, ktoré poskytujú výrobné zariadenia dotknuté predmetným opatrením, musí byť vykonané, ako následne vysvetlím, v rámci preskúmania článku 3 ods. 2 a 14 smernice 2009/72.

69. V každom prípade samotné zistenie tohto rozdielného zaobchádzania nepostačuje na kvalifikovanie predmetného opatrenia za diskriminačné, pokiaľ sleduje legitímny cieľ.³⁸

70. Pokiaľ ide o prípadné odôvodnenie tohto rozdielného zaobchádzania, treba uviesť, že článok 5 ods. 3 zákona č. 123/2012 odôvodňuje poskytnutie garantovaného prístupu elektrine vyrobenej elektrárnami, ktoré používajú domáce palivové zdroje, z dôvodov spätých s bezpečnosťou dodávok elektriny. Okrem toho zo znenia rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že toto odôvodnenie bolo uvádzané účastníkmi konania podporujúcimi súlad garantovaného prístupu, tak ako je stanovený rumunským právom, s právom Únie.

71. Domnievam sa, že legitimita cieľa sledovaného predmetným opatrením, a síce bezpečnosť dodávok elektriny v Rumunsku, je nepochybná.

72. V tejto súvislosti pripomínam, že článok 3 ods. 2 smernice 2009/72 umožňuje členským štátom uložiť povinnosť služby vo verejnom záujme týkajúcej sa bezpečnosti dodávok zariadeniam vyrábajúcim elektrickú energiu.³⁹ Okrem toho, pokiaľ ide o ustanovenia ZFEÚ a konkrétnejšie jej článku 36, uvádzam, že Súdny dvor už rozhodol, že na ochranu bezpečnosti dodávok elektrickej energie sa môžu vzťahovať dôvody verejnej bezpečnosti.⁴⁰

73. Samotné odvolanie sa na legitímny cieľ však nestačí na zamietnutie kvalifikácie rozdielného zaobchádzania za „diskriminačné“. Treba totiž ešte, aby predmetný cieľ mohol odôvodniť vyššie uvedené rozdielne zaobchádzanie, „t. j. v podstate či je toto rozdielne zaobchádzanie založené na objektívnom a dôvodnom kritériu, ktoré je primerané sledovanému cieľu“⁴¹.

74. Vzhľadom nad rámec analýzy, ktorý som spomenul vyššie, nechám moje ďalšie úvahy o dodržaní zásady proporcionality na neskoršie štádium mojich návrhov.

³⁸ Rozsudok z 29. septembra 2016, Essent Belgium (C-492/14, EU:C:2016:732, bod 81).

³⁹ Pozri tiež odôvodnenie 46 smernice 2009/72.

⁴⁰ Rozsudok zo 17. septembra 2020, Hidroelectrica (C-648/18, EU:C:2020:723, bod 36).

⁴¹ Rozsudok z 29. septembra 2016, Essent Belgium (C-492/14, EU:C:2016:732, bod 85).

b) O článku 3 ods. 2 a 14 smernice 2009/72

75. Ako som pripomenul vyššie, miera voľnej úvahy ponechaná členskými štátmi na účely prijatia opatrení potrebných na zavedenie systému prístupu tretích strán im nedovoľuje vylúčiť zásadu voľného prístupu do sústav stanovenú v článku 32 ods. 1 smernice 2009/72 nad rámec prípadov, pre ktoré táto smernica stanovuje výnimky a odchýlky.⁴²

76. Článok 3 ods. 14 smernice 2009/72 tak umožňuje členským štátom neuplatňovať ustanovenia článku 32 tejto smernice, „pokiaľ by ich uplatňovanie... bránilo plneniu povinností uložených elektroenergetickým podnikom vo všeobecnom hospodárskom záujme a pokiaľ by nebol ovplyvnený rozvoj obchodu v takom rozsahu, že by to bolo v rozpore so záujmami Spoločenstva“.

77. V nadväznosti na toto ustanovenie článok 3 ods. 2 smernice 2009/72 stanovuje, že so zreteľom na článok 86 ES (teraz článok 106 ZFEÚ) členské štáty môžu podnikom fungujúcim v odvetví elektroenergetiky uložiť povinnosti služby vo verejnom záujme, ktoré sa môžu vzťahovať na bezpečnosť dodávky.⁴³

78. Tieto povinnosti musia byť vtedy chápané ako „opatrenia verejnej intervencie do fungovania tohto trhu, ktoré podnikom pôsobiacim v odvetví elektroenergetiky ukladajú na účely sledovania všeobecného hospodárskeho záujmu konať na uvedenom trhu na základe kritérií stanovených verejnými orgánmi“⁴⁴.

79. Povinnosti služby vo verejnom záujme, ktoré členský štát môže uložiť podnikom v odvetví elektroenergetiky, sú však presne vymedzené. Článok 3 ods. 2 smernice 2009/72 stanovuje, že tieto povinnosti musia byť „jasne definované, transparentné, nediskriminačné, overiteľné a pre elektroenergetické podniky Spoločenstva zaručujú rovnosť prístupu k národným spotrebiteľom“.

80. Na účely zohľadnenia článku 106 ZFEÚ sa Súdny dvor domnieval, že zo samotného znenia tohto ustanovenia vyplýva, že povinnosti služby vo verejnom záujme, ktoré článok 3 ods. 2 smernice 2009/72 umožňuje uložiť výrobným podnikom, musia dodržiavať zásadu proporcionality.⁴⁵

81. Zo všetkých týchto ustanovení vyvodzujem, že členské štáty môžu uložiť výrobným podnikom povinnosti služby vo verejnom záujme týkajúce sa bezpečnosti dodávky, aj keby splnenie týchto povinností bránilo voľnému prístupu tretích strán do sústav.

82. Táto možnosť ponechaná členským štátom však nie je neobmedzená, keďže vnútroštátne opatrenia, ktoré musia byť prijaté vo všeobecnom hospodárskom záujme, nemôžu v žiadnom prípade ovplyvniť rozvoj obchodu v takom rozsahu, že by to bolo v rozpore so záujmami Únie. Povinnosti, ktoré tieto opatrenia obsahujú, musia byť okrem toho jasne definované, transparentné, nediskriminačné a overiteľné. Povinnosti služby vo verejnom záujme musia predovšetkým zaručiť výrobným zariadeniam Únie rovnosť prístupu k národným spotrebiteľom. Nakoniec tieto povinnosti musia rešpektovať zásadu proporcionality.

⁴² Rozsudok z 22. mája 2008, citiworks (C-439/06, EU:C:2008:298, bod 55).

⁴³ Rozsudky z 21. decembra 2011, ENEL (C-242/10, EU:C:2011:861, bod 38), a z 29. septembra 2016, Essent Belgium (C-492/14, EU:C:2016:732, bod 87).

⁴⁴ Rozsudok z 19. decembra 2019, Engie Cartagena (C-523/18, EU:C:2019:1129, bod 45).

⁴⁵ Rozsudok z 21. decembra 2011, ENEL (C-242/10, EU:C:2011:861, bod 42).

83. Hoci prislúcha Curtea de Apel București (Odvolací súd Bukurešť) overiť, že predmetné opatrenie v prejednávanej veci na jednej strane skutočne ukladá povinnosti služby vo verejnom záujme a na druhej strane rešpektuje všetky vyššie uvedené požiadavky, Súdny dvor mu bude môcť poskytnúť všetky spresnenia potrebné pre toto overenie.

84. Okrem toho s istým prekvapením zisťujem, že účastníci konania, ktorí uvádzajú súlad predmetného opatrenia s právom Únie, odkazujú na bezpečnosť dodávok bez toho, aby niektorý z nich uviedol prínos článku 3 smernice 2009/72 a následne vysvetlil dôvody, ktoré ho viedli k názoru, že garantovaný prístup, tak ako je stanovený rumunským právom, zodpovedá požiadavkám uvedeným v tomto ustanovení.

85. Pokiaľ ide o existenciu povinností služby vo verejnom záujme uložených predmetným výrobným zariadeniam, nemyslím, že garantovaný prístup, tak ako je stanovený rumunským právom, patrí medzi tieto povinnosti. Garantovaný prístup do sústav totiž neobmedzuje slobodu konania výrobných zariadení, ktoré ho využívajú na trhu s elektrinou. Práve naopak, tie zariadenia, ktorým bol takýto prístup poskytnutý, majú jednoznačnú hospodársku výhodu v tom, že majú záruku prenosu predanej elektriny.

86. Okrem toho postup sledovaný rumunskou vládou, ako aj dôvody, ktoré ju viedli k určaniu výrobných zariadení, mi unikajú. Napríklad pokiaľ ide o diskriminačný charakter predmetného opatrenia, prislúcha vnútroštátnemu súdu určiť, či existovali iné výrobné zariadenia, ktoré by mohli splniť rovnaké povinnosti služby vo verejnom záujme ako tie, ktoré boli určené rozhodnutím č. 138/2013.⁴⁶

87. Pokiaľ ide o požiadavku, podľa ktorej povinnosti služby vo verejnom záujme musia zaručiť podnikom Únie vyrábajúcim elektrinu rovnosť prístupu k národným spotrebiteľom, garantovaný prístup je, ako som vyššie vysvetlil, mechanizmom, ktorý zaručuje výrobným zariadeniam, ktorým je poskytnutý, prístup do sústav na účely prenosu predanej elektriny.

88. Z obmedzenej kapacity vlastnej prenosovým a distribučným sústavám na jednej strane a z pridelenia kapacity, ku ktorému vedie garantovaný prístup na druhej strane vyvodzujem, že takto pridelená kapacita zodpovedajúco znižuje tú, ktorá môže byť určená na prenos elektriny vyrobenej zariadeniami, ktoré nemajú tento prístup. Tieto zariadenia tak nemôžu splniť všetky alebo časť dohodnutých transakcií. Inak povedané, hoci dôvodom nedostatočnej kapacity sústav nie je poskytnutý garantovaný prístup, tento prístup zvyrazňuje jej význam pre výrobné zariadenia, ktorým nie je poskytnutý.

89. V tejto súvislosti uvádzam, že v prejednávanej veci článok 5 ods. 3 zákona č. 123/2012 a články 1 a 2 rozhodnutia č. 138/2013 zaručili garantovaný prístup do sústav výrobným zariadeniam s výkonom minimálne 700 MW.

90. Na základe toho predmetné opatrenie zabránilo, prinajmenšom potenciálne a sčasti, výrobným zariadeniam, na ktoré sa nevzťahuje, splniť dohodnuté transakcie a z tohto dôvodu mohlo ovplyvniť rovnosť prístupu výrobcov elektriny Únie k národným spotrebiteľom.

⁴⁶ Pozri rozsudky z 21. decembra 2011, ENEL (C-242/10, EU:C:2011:861, bod 86), a z 29. septembra 2016, Essent Belgium (C-492/14, EU:C:2016:732, bod 89).

91. Tieto úvahy, pokiaľ by s nimi Súdny dvor súhlasil, by mali viesť ku konštatovaniu nezlučiteľnosti predmetného opatrenia s článkom 3 ods. 2 a 14, a s článkom 32 ods. 1 smernice 2009/72. V opačnom prípade však budú nižšie uvedené úvahy smerovať k preskúmaniu zlučiteľnosti predmetného opatrenia s relevantnými ustanoveniami.

92. Pokiaľ ide o zohľadnenie článku 106 ZFEÚ, Súdny dvor rozhodol, že vnútroštátna právna úprava ukladajúca povinnosti služby vo verejnom záujme musí rešpektovať zásadu proporcionality a z tohto dôvodu „musí byť spôsobilá zabezpečiť uskutočnenie ňou sledovaného cieľa a nemôže prekročiť to, čo je na jeho dosiahnutie potrebné“⁴⁷.

c) O dodržiavaní zásady proporcionality

93. Ministerul Economiei, Energiei și Mediului de Afaceri (Ministerstvo hospodárstva, energetiky a obchodu, Rumunsko) pred vnútroštátnym súdom uviedlo, že predmetné opatrenie bolo prijaté s prednostným dispečingom a povinnosťou poskytnúť podporné služby na účely vytvorenia výrobných kapacít, ktoré sa stalo nevyhnutným z viacerých dôvodov, ktoré však všetky ohrozovali bezpečnosť dodávok elektriny v Rumunsku.

94. Išlo by totiž o vytvorenie výrobných kapacít s využitím neobnoviteľných zdrojov energie v prvom rade na účely pokrytia dopytu v čase najvyššej spotreby, v druhom rade na disponovanie výrobnými zariadeniami, ktoré by mohli nahradiť tie používajúce obnoviteľné zdroje energie v prípade nedostupnosti zdroja, a napokon v treťom rade na reagovanie na očakávaný nárast cezhraničného obchodu v rámci realizácie projektu 4M MC.⁴⁸

95. Pokiaľ ide o preskúmanie proporcionality, treba predovšetkým overiť, či je opatrenie vhodné na dosiahnutie cieľa sledujúceho vytvorenie výrobných kapacít. V tejto súvislosti som sa zaoberal dôvodom, na základe ktorého tak rozhodnutie č. 138/2013, ako aj rozhodnutie vnútroštátneho súdu uvádzajú, že garantovaný prístup, tak ako je stanovený rumunským právom, zabezpečil „nepretržitú prevádzku“ výrobných zariadení, ktorým bol poskytnutý. Garantovaný prístup totiž podľa mňa sám osebe nemôže zabezpečiť nepretržitú prevádzku výrobného zariadenia, keďže predstavuje iba záruku prístupu do sústav. Z nižšie uvedených dôvodov považujem za presnejšie domnievať sa, že nepretržitá prevádzka výrobných zariadení spoločností SC Complexul Energetic Hunedoara a SC Complexul Energetic Oltenia vyplývala zo spojenia prednostného dispečingu a garantovaného prístupu, tak ako sú stanovené rumunským právom.⁴⁹

96. Predovšetkým prednostný dispečing umožnil využitie zariadení spoločností SC Complexul Energetic Hunedoara a SC Complexul Energetic Oltenia spoločnosťou Transelectrica bez zohľadnenia poradia hospodárskej priority. Garantovaný prístup následne týmto zariadeniam zaručil, že vyrobená a prednostne prenesená elektrina mala prístup do sústav, hoci by to ich kapacity pravdepodobne neumožnili.

⁴⁷ Rozsudok z 21. decembra 2011, ENEL (C-242/10, EU:C:2011:861, bod 55).

⁴⁸ “The 4M Market coupling is the day ahead electricity trading platform of the CEE region” (STERPU, V.: *The analysis of 4M MC electricity market*, Erasmus University Rotterdam, 2018, s. 8, <https://thesis.eur.nl/pub/44746/Sterpu-V.-447658-.pdf>).

⁴⁹ Okrem toho, popri tomto prvom opatrení pozostávajúcom z prednostného dispečingu a garantovaného prístupu druhé opatrenie sledujúce, zdá sa, rovnaký cieľ ako prvé pozostávalo z povinnosti spoločností SC Complexul Energetic Hunedoara a SC Complexul Energetic Oltenia poskytnúť spoločnosti Transelectrica podporné služby s elektrickým výkonom minimálne 1 000 MW.

97. V tejto súvislosti uvádzam, že hodnota garantovaného prístupu závisí od kapacity prenosových a distribučných sústav. Záruka, ktorú priniesol garantovaný prístup, má o to väčšiu hodnotu pre výrobné zariadenia, ktorým bol poskytnutý, že prenosové a distribučné sústavy štrukturálne trpia nedostatočnými kapacitami. Naopak garantovaný prístup do sústav stráca svoj zmysel, pokiaľ je kapacita týchto sústav vyššia ako množstvo dodanej elektriny.

98. Po prvé vzhľadom na to, že garantovaný prístup zabezpečuje nepretržitú prevádzku výrobných zariadení, ktorým je poskytnutý, nepochybujem o jeho schopnosti prispieť k vytvoreniu výrobných kapacít umožňujúcich zaručiť bezpečnosť dodávok elektriny takého členského štátu, akým je Rumunsko.⁵⁰

99. Po druhé sa treba zaoberať otázkou, či predmetné opatrenie možno považovať za nevyhnutné na účely dosiahnutia cieľa sledujúceho vytvorenie výrobných kapacít. V tejto súvislosti prislúcha vnútroštátnemu súdu overiť, či by absencia garantovaného prístupu mohla na jednej strane brániť výrobným zariadeniam, ktorým bol poskytnutý, v plnení ich povinností verejnej služby a na druhej strane zistiť, či plnenie týchto povinností nemohlo byť zabezpečené inými prostriedkami, ktoré by neporušovali právo na prístup do sústav.⁵¹

100. Pokiaľ ide o riziko pre výrobné zariadenia, že v prípade zrušenia predmetného opatrenia by im bolo bránené v plnení ich povinností verejnej služby, zdá sa mi, že vnútroštátny súd by sa mohol zaoberať kapacitou prenosových a distribučných sústav a konkrétnejšie ich štrukturálne dostatočným alebo nedostatočným charakterom.

101. Pokiaľ ide o existenciu iných prostriedkov, ktoré nenarúšajú právo na prístup do sústav a umožňujú splnenie povinností verejnej služby, Súdny dvor môže užitočne pripomenúť svoju judikatúru, podľa ktorej „aj keď členský štát, ktorý sa odvoláva na článok 90 ods. 2 musí preukázať, že podmienky stanovené týmto ustanovením sú splnené, toto dôkazné bremeno nemôže od tohto štátu vyžadovať, aby pri podrobnom uvedení dôvodov, pre ktoré by v prípade zrušenia vytýkaných opatrení bolo podľa jeho názoru ohrozené plnenie úloh vo všeobecnom hospodárskom záujme, ktorými poveril podnik, za ekonomicky prijateľných podmienok, išiel ešte ďalej a pozitívne preukázal, že žiadne iné predstaviteľné opatrenie, pojmovo hypotetické, nemôže umožniť zabezpečiť plnenie týchto úloh za rovnakých podmienok“⁵².

102. Domnievam sa preto, že na druhú prejudiciálnu otázku treba odpovedať v tom zmysle, že členský štát môže poskytnúť garantovaný prístup do sústav niektorým výrobným zariadeniam, ktoré využívajú neobnoviteľné zdroje energie, na účely zaručenia bezpečnosti dodávok, pod podmienkou, že bol na jednej strane garantovaný prístup do sústav pre elektrinu vyrobenú z obnoviteľných zdrojov energie poskytnutý podľa článku 16 ods. 2 písm. b) smernice 2009/28 a na druhej strane, že požiadavky stanovené v článku 32 ods. 1 smernice 2009/72, a pokiaľ vnútroštátny súd zistil povinnosti služby vo verejnom záujme uložené týmto zariadeniam vyrábajúcim elektrickú energiu v článku 3 ods. 2 a 14 tejto smernice, boli splnené a pokiaľ táto právna úprava nejde nad rámec toho, čo je nevyhnutné na dosiahnutie cieľa, ktorý sleduje.

⁵⁰ Ako bolo uvedené v týchto návrhoch, odôvodnenie 60 smernice 2009/28 stanovuje, že garantovaný prístup „umožní využitie maximálneho množstva elektriny z obnoviteľných zdrojov energie zo zariadení pripojených do sústavy“.

⁵¹ Rozsudok Súdneho dvora z 22. mája 2008, citiworks (C-439/06, EU:C:2008:298, bod 60).

⁵² Rozsudok z 23. októbra 1997, Komisia/Francúzsko (C-159/94, EU:C:1997:501, bod 101).

V. Návrh

103. Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na druhú prejudiciálnu otázku, ktorú položil Curtea de Apel București (Odvolací súd Bukurešť, Rumunsko), v jej preformulovanom znení, takto:

Článok 16 ods. 2 písm. b) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/28/ES z 23. apríla 2009 o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov energie a o zmene a doplnení a následnom zrušení smerníc 2001/77/ES a 2003/30/ES, článok 3 ods. 2 a 14 a článok 32 ods. 1 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/72/ES z 13. júla 2009 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrinou, ktorou sa zrušuje smernica 2003/54/ES, sa majú vykladať v tom zmysle, že nebránia takej vnútroštátnej právnej úprave, o akú ide v prejednávanej veci, ktorá poskytuje garantovaný prístup do prenosovej a distribučnej sústavy niektorým zariadeniam vyrábajúcim elektrinu, ktoré využívajú neobnoviteľné zdroje energie, na účely zaručenia bezpečnosti dodávok elektrickej energie, pod podmienkou, že bol garantovaný prístup do sústav pre elektrickú energiu vyrobenú z obnoviteľných zdrojov energie poskytnutý podľa článku 16 ods. 2 písm. b) smernice 2009/28, že požiadavky stanovené v článku 32 ods. 1 smernice 2009/72, a pokiaľ vnútroštátny súd zistil povinnosti služby vo verejnom záujme uložené týmto zariadeniam vyrábajúcim elektrinu v článku 3 ods. 2 a 14 tejto smernice, boli splnené a pokiaľ táto právna úprava nejde nad rámec toho, čo je nevyhnutné na dosiahnutie cieľa, ktorý sleduje. Prislúcha vnútroštátnemu súdu overiť, či je uvedená podmienka splnená vo veci samej.